

Fågelinventering

Stadsskogen Alingsås

Naturcentrum AB
18 september 2023

Uppdragsgivare

Alingsås kommun

Uppdragsgivarens kontaktperson

Emelie Spreizer-Aspeheim

0322-617186

emelie.spreizer-aspeheim@alingsas.se

Uppdragstagare

Naturcentrum AB

Strandtorget 3

444 30 Stenungsund

Tel. 010-220 12 00

ncab@naturcentrum.se

Projektorganisation

Naturcentrums projektnummer: 3682

Projektledare: Oskar Kullingsjö

Tel. 010-220 12 23

oskar.kullingsjo@naturcentrum.se

Utredning och rapport: Oskar Kullingsjö

Granskning: Erik Börjesson

Kartmaterial

Ortofoto från Metria

Open street map

Omslagsbild

Foto av sjungande grönsångare i södra delen av inventeringsområdet.

Foton i rapporten

Samtliga foton är från inventeringsområdet och har tagits i samband med inventeringen.

Denna rapport bör citeras

Kullingsjö, O. 2023. Fågelinventering Stadsskogen Alingsås. Naturcentrum AB i PDF-rapport till Alingsås kommun. 12 sidor.

Innehåll

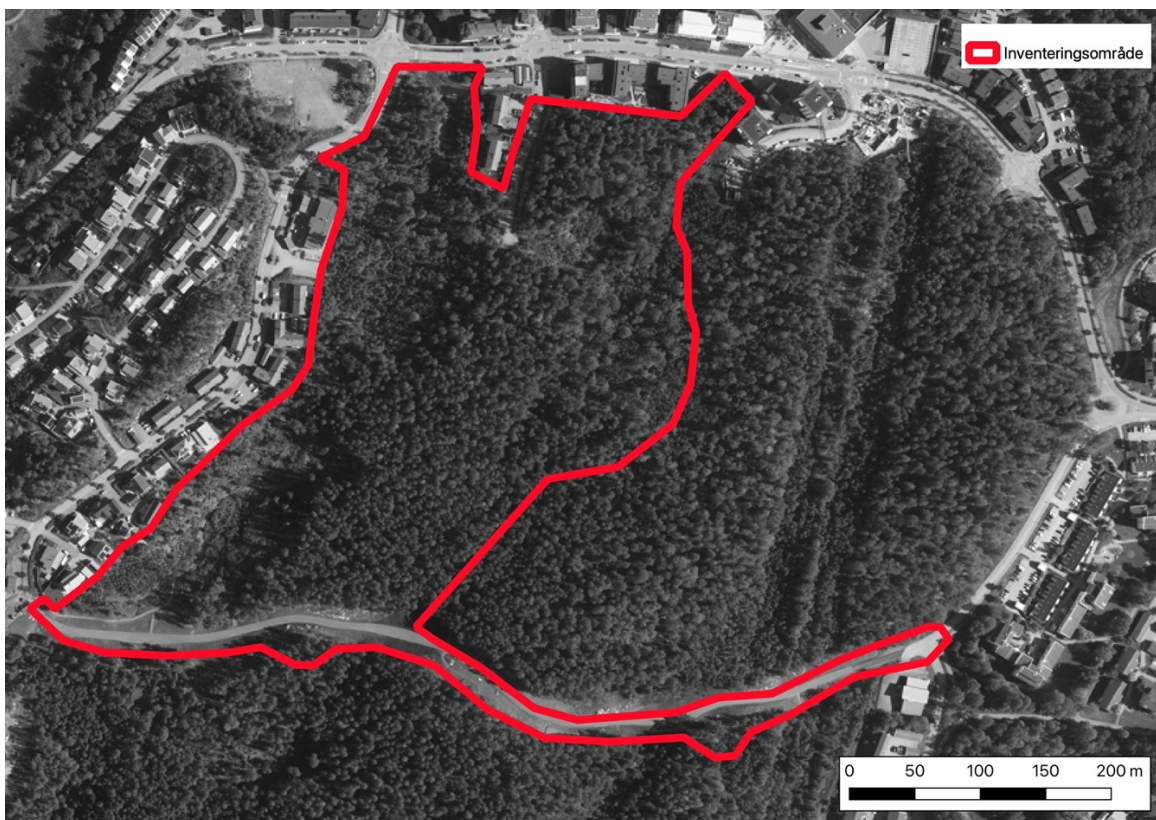
Sammanfattning	4
Uppdrag	4
Metod	4
Beskrivning av området.....	6
Tidigare observationer	8
Resultat	9
Referenser	12
Publikationer	12
Internetbaserade källor	12

Sammanfattning

Naturcentrum AB har på uppdrag av Alingsås kommun genomfört en fågelinventering i ett 13 hektar stort område i stadsskogen i södra delen av Alingsås tätort. Området besöktes vid fem tillfällen från mars till juni 2023. Totalt noterades 31 arter vid inventeringen, varav cirka 25 bedöms häcka i inventeringsområdet. Drygt hundra fågelpar bedöms häcka i området. Fågelfaunan domineras av mycket vanliga arter som lövsångare, blåmes, talgoxe och koltrast. Fem arter är rödlistade eller upptagna i Fågeldirektivets bilaga 1.

Uppdrag

Naturcentrum AB har på uppdrag av Alingsås kommun genomfört en fågelinventering i ett 13 hektar stort område i stadsskogen i södra delen av Alingsås tätort. Inventeringen ska utgöra underlag vid detaljplanering för bostäder.

Figur 1. Inventeringsområde.

Metod

Området har inventerats vid fem olika tillfällen, från mars till juni (tabell 1). Vid varje inventeringstillfälle genomströvades inventeringsområdet under tidig morgon med målet att

alla delar skulle besökas. Alla fåglar som har setts eller hörts har noterats med en koordinat i ett kartprogram (Map plus) på en Ipad med relevanta data som art, antal, aktivitet, kön *etcetera*. Flertalet observationer är av sjungande fåglar eller av fåglar som utstöter andra läten, medan en mindre andel rör fåglar som födosöker, flyger förbi eller blir uppskrämda.

En grov uppskattning av antalet revir för varje art har gjorts genom att se var det finns kluster av observationer av arten. Vid en revirkartering brukar man räkna med att en art ska ha noterats på samma ställe vid minst två inventeringstillfällen (gärna sjungandes eller med andra typer av revirbeteenden) för att betrakta det som ett någorlunda säkert revir; det finns med andra ord en osäkerhet i de fall där det bara finns en observation av en fågel på en plats eller där arten bara har setts födosöka eller flyga förbi. För arter med endast en eller ett par observationer i hela området är det osäkert om de alls häckar i området. För större arter som kan röra sig över stora ytor som korp, nötskrika och ringduva är det svårt att bedöma var de häckar, men man kan konstatera att de finns i närområdet och besöker inventeringsområdet ibland.

Metoden kan ses som en förenklad revirkartering. Skillnaden mot en fullskalig revirkartering (Naturvårdsverket 2012) är främst antalet besök (minst 8–10 i en revirkartering). Metoden bedöms ändå ge en god bild av fågelfaunan i inventeringsområdet.

Tabell 1. Tidpunkter och väder för varje inventeringstillfälle.

Datum	Tid	Temperatur	Vind	Moln
4 april	05:50-09:45	-2°C→0°C	Vindstill	Tunt molntäcke
26 april	05:20-08:40	+2°C→+3°C	Vindstill	Halvklart
14 maj	04:20-07:50	+9°C→+15°C	Måttlig vind	Halvklart
23 maj	05:00-08:10	+12°C→+15°C	Vindstill	Klart
1 juni	05:00-07:15	+8°C→+11°C	Svag vind	Mulet

Beskrivning av området

Inventeringsområdet består av skogsmark som är mer eller mindre påverkad av produktions-skogsbruk. Centralt i området är en långsträckt höjd med medelålders barrblandskog. I södra delarna av höjden dominerar granskog och den fortsätter även nedanför höjden i sydost. Granskog som den här med få döda träd, låg andel lövträd och utan något buskskikt är ofta fattig på fåglar. I norra delen av höjden är det mer tall och större inslag av lövträd och det finns även ytor som har huggits där det nu är mycket sly. Inslaget av löv och tätare områden med sly gör området något mer intressant för fåglar, men främst för vanliga arter.

I nordöstra delen är ungskog med tall, men bitvis relativt mycket sparade lövträd. I täta ungskogar, särskilt med inslag av lövsly, kan det vara ganska höga tätheter av till exempel lövsångare, rödhake och trastar, men man hittar sällan mer krävande arter. Äldre lövträd, i synnerhet hålträd, är också positivt för fågelfaunan.

Längs hela västra kanten har skogen avverkats, men relativt mycket lövträd har sparats. Det finns även inslag av tall och enstaka granar. Positivt för fågelfaunan är att området bitvis är fuktigt, att det finns gott om lövträd, liksom tätare ytor med sly och inslag av rishögar. I norra delen finns även några smådammar.

I sydost ingår ett smalt område längsmed en nydragen väg i inventeringsområdet. Det består främst av öppna vägkanter som bedöms ha liten betydelse för fågelfaunan, men brynen mot den intilliggande skogen kan vara en bra fågelmiljö, i synnerhet som det bitvis är sumpskog i den angränsande skogen.

Det förekommer åtminstone ett tiotal hackspettshål i området som kan vara lämpliga för hålhäckande fåglar.

Större hackspett matar ungar. I den här aspen i södra delen av inventeringsområdet finns minst sex hackspettshål.

Miljöer i inventeringsområdet. Överst till vänster: Hygge med många sparade träd i nordvästra delen. Överst till höger: Ungskog i nordöstra delen. Nederst till vänster: Hygge med sparade björkar i sydvästra delen. Nederst till höger: Barrskog centralt i inventeringsområdet.

Svartvit flugsnappare som sjöng i nordvästra delen av inventeringsområdet.

Tidigare observationer

En sökning har gjorts på artportalen av alla icke skyddsklassade observationer inom 500 meter från inventeringsområdet mellan 1998-01-01 och 2023-06-06. Totalt har 57 fågelarter noterats med någon form av häckningskriterier (se tabell 2). Av dessa är 17 arter rödlistade, upptagna i fågeldirektivets bilaga 1 eller prioriterade i skogsvårdslagen. Det rör sig huvudsakligen om vanliga arter som har minskat mer eller mindre drastiskt under de senaste decennierna.

Tabell 2. Arter som har rapporterats med någon form av häckningskriterium till artportalen efter 1997 inom cirka 500 meter från inventeringsområdet. Arter i fetstil observerades i inventeringsområdet under inventeringen. I spalten kategori redovisas om arten är rödlistad (CR, EN, VU eller NT), upptagen i fågeldirektivets bilaga 1 (§) eller en prioriterad art i skogsvårdslagen (PS).

Art	Antal	kategori	Art	Antal	kategori
Grönfink	27	EN	Spillkråka	3	NT, §, PS
Lövsångare	19		Mindre hackspett	3	NT, PS
Stenknäck	16		Pilfink	3	
Taltrast	14		Trädgårdssångare	3	
Nötskrika	13		Gråkråka	2	NT
Talgoxe	13		Ormvråk	2	
Gulspurv	12	NT	Rödstjärt	2	
Blåmes	10		Turkduva	2	
Domherre	10		Bergfink	1	
Skata	10		Mindre korsnäbb	1	
Kungsfågel	9		Svartmes	1	
Gransångare	8		Duvhök	1	NT
Grönsiska	8		Entita	1	NT, PS
Ringduva	8		Fasan	1	
Rödhake	8		Gråsiska	1	
Bofink	7		Gråspurv	1	
Koltrast	7		Göktyta	1	PS
Korp	7		Kattuggla	1	
Svarthätta	7		Nötkråka	1	PS
Nötväcka	6		Orre	1	§, PS
Större hackspett	6		Sparvhök	1	
Gröngöling	6	PS	Steglits	1	
Kaja	6		Stjärtmes	1	
Rödvingetrast	6	NT	Sädesärla	1	
Björktrast	4	NT	Tamduva	1	
Grönsångare	4	NT	Tofsmes	1	
Gärdsmyg	4		Tornseglare	1	EN, PS
Hussvala	4	VU	Ärtsångare	1	NT
Järnsparv	3				

Resultat

Totalt noterades 31 arter i inventeringen (tabell 2 och figur 2 och 3). De arter som förekom talrikt i inventeringsområdet är mycket vanliga fåglar. Totalt uppskattas att det finns drygt hundra häckande par med fåglar i området, vilket ger ungefär 8 par/hektar. Det är varken påfallande högt eller lågt, utan ungefär vad man kan förvänta sig i ett sådant här område.

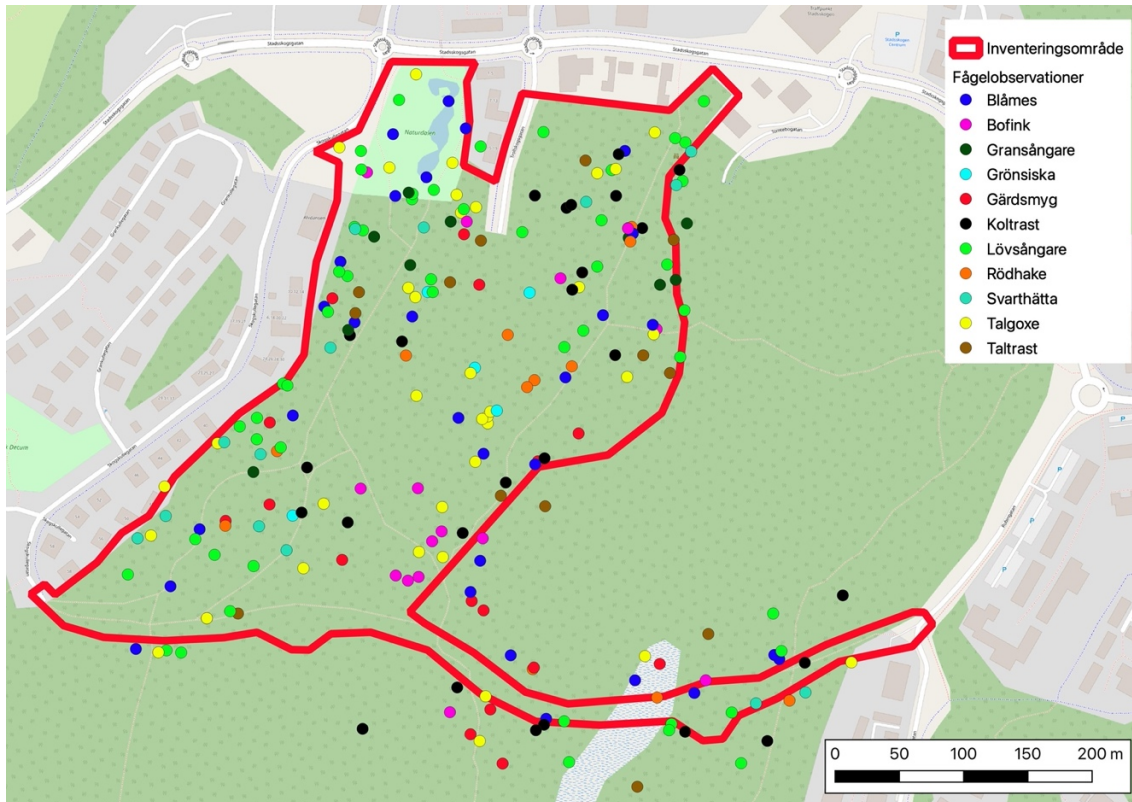
Fem av arterna är rödlistade eller med i fågeldirektivets bilaga 1:

- Grönsångare är rödlistad som nära hotad (NT). Den lever främst i högstammig lövskog men kan förekomma även i granskog. Populationen i Sverige har minskat under senare år (därav rödlistningen) och uppskattades 2018 till 167 000 par. Här förekommer den i granskog i södra delen av området (som flest 3 sjungande fåglar).
- Spillkråka är rödlistad som nära hotad (NT) och dessutom listad i bilaga 1 till fågeldirektivet. Den trivs bäst i naturskogsartad skog och har minskat i antal till följd av skogsbruket. Den förekommer dock, om än i lägre tätheter, även i brukade skogar. Favoritfödan är hästmyror. I landet finns cirka 24 000 par av arten. Den hördes ropa västerifrån, utanför inventeringsområdet, vid besöket 4 april. Det är tveksamt om arten häckar i inventeringsområdet, men då arten har stora revir kan det hända att den då och då besöker området för födosök.
- Svartvit flugsnappare är rödlistad som nära hotad (NT) till följd av en minskning av populationen, men är fortfarande en mycket vanlig fågel med uppskattningsvis 1 122 000 par. Den trivs i lövskogar och lummiga trädgårdar.
- Björktrast är rödlistad som nära hotad (NT). Den trivs i skogar, bryn, parker och trädgårdar. Artens population har minskat kraftigt, men det beräknas fortfarande finnas 594 000 par i Sverige.
- Gråkråka är rödlistad som nära hotad (NT). Den häckar i träd, ofta i anslutning till jordbrukslandskap eller tätorter. Den har minskat kraftigt under de senaste decennierna och bedöms nu förekomma med 145 000 par i Sverige.

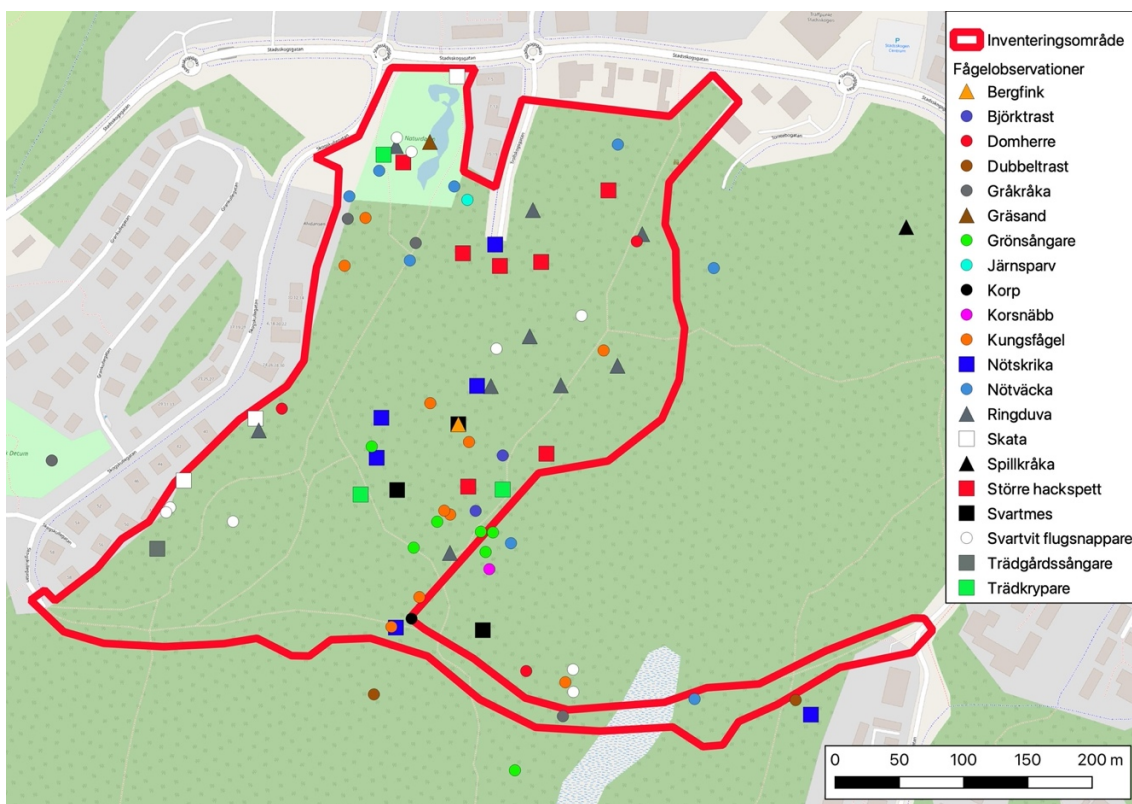

Tabell 2. Fågelobservationer sorterade efter det högsta antalet individer under ett inventeringstillfälle.

Art	Rödlistekategori	Bilaga 1	04-apr	26-apr	14-maj	23-maj	01-juni	Totalsumma	Maxantal	Uppskattat antal revir	Kommentar
Lövsångare				6	12	17	16	51	17	17	
Blåmes			9	14	7	3	3	36	14	12	
Talgoxe			11	8	9	6	4	38	11	12	
Grönsiska			3	6	2	3		14	6	3	
Gärdsmyg			6	4	2	2	2	16	6	6	
Koltrast			6	4	6	5	5	26	6	8	
Rödhake			3	6	1	1	1	12	6	6	
Svarthätta				4	2	4	6	16	6	6	
Bofink			5	3	3	1	2	14	5	5	
Gransångare				3	4	2	5	14	5	4	
Ringduva			5	4	2	1		12	5	?	Svårbedömt hur många par som häckar
Taltrast			5	3	3		2	13	5	6	
Gråkråka	NT		2	4				6	4	?	Häckar antagligen utanför planområdet
Kungsfågel			4	4	1	2	2	13	4	4	
Nötväcka			4	3	1	1		9	4	2	
Skata			1		4	1		6	4	?	Häckar antagligen utanför planområdet
Större hackspett			4	2	1	1	1	9	4	2	Ett bebott bo hittat. Flera hanar inbegripna i revirstrider i april.
Svartvit flugsnappare	NT				2	4	3	9	4	4	
Domherre			1	3				4	3	1	
Grönsångare	NT				1	3	3	7	3	2	
Gräsand						2		2	2	?	Ett par sågs i dammarna, tveksamt om de häckar.
Nötskrika			1		2	2	2	7	2	?	Svårbedömt om den häckar i området
Trädkrypare			2	1			1	4	2	1	
Bergfink			1					1	1	0	Häckar inte i södra Sverige
Björktrast	NT		1	1				2	1	1	
Dubbeltrast			1		1			2	1	1	
Järnsparv					1			1	1	?	
Korp				1				1	1	?	Häckar antagligen utanför planområdet
Mindre korsnäbb				1				1	1	?	
Spillkråka	NT	§	1					1	1	?	Häckar antagligen utanför planområdet
Svartmes			1	1	1			3	1	1	
Trädgårdssångare							1	1	1	?	
Totalsumma			77	86	68	61	59	351	137	104	

Figur 2. Observationer av de elva vanligaste fågelarterna i inventeringen.

Figur 3. Observationer av övriga fågelarter (alla utom de elva vanligaste).

Referenser

Publikationer

Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp. Fåglar, revirkartering, generell metod. Version 1:1, 2012-06-21.

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU Artdatabanken, Uppsala.

Wirdheim, A. & Green, M. 2022. Sveriges fåglar 2022. – BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening, Halmstad.

Internetbaserade källor

www.artfakta.se

www.artportalen.se